

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**

DATA: **22 maja 2015 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **40**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MOL-R1_1P-152

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

1 tema: Remdamiesi pateikta ištrauka suformuluokite problemą ir ją panagrinėkite. Naudokitės Monikos Balikienės tezėmis ir apmąstymais bei kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 300 žodžių.

Monika Balikienė

BLOGA AKIS ŠIUOLAIKINĖJE LIETUVOJE

Įsitikinimas, kad individas (nebūtinai žmogus) geba žvilgsniu pakenkti kitiems individams ir jų turtui, labai plačiai paplitęs ir stebėtinai patvarus. Mokslinėje literatūroje *blogos akies kompleksu* arba tiesiog *bloga akimi* vadinama nuosekli, kisti nelinkusi įsitikinimų, papročių, elgsenų, saugos ir gydymo sistema. Nors, priešingai ilgai gyvavusiai nuomonei, blogos akies idėja nėra būdinga visoms ar net daugumai pasaulio tautų, tačiau vadinamasis blogos akies kompleksas – neatsiejama blogos akies reiškinių pažįstančių kultūrų dalis. Naudodamiesi blogos akies vaizdiniu žmonės aiškina socialines problemas, pavydą, sėkmės stoką, nepalankias gyvenimo aplinkybes, kurios ypač vargina žmoniją nežinios, netikrumo ir sunkmečių laikais. [...]

Mokslininkai labai įvairiai traktavo blogą akį. Jų požiūriai gana skirtingi, interpretacijos neretai prieštaringos. Netgi dėl to, kaip pavadinti tai, ką imtasi tyrinėti, ne visada sutariama. [...]

Viename iš paskutiniųjų savo darbų pati rašau, kad blogos akies komplekso nelaikau tikėjimu ar prietaru, kadangi šiems žodžiams būdingos netikrumo, nerealaus, klaidos konotacijos. Siekdama išvengti nesusipratimo, norėčiau dabar aiškiai pabrėžti: tyrinėju ne tikėjimą ar tikėjimus apie blogą akį Lietuvoje, bet blogą akį ir jos raišką Lietuvoje, akcentuodama ne praeities, bet šių dienų Lietuvą. Duomenis renku įvairiose Lietuvos vietose, naudodamasi įprastiniais etnografinių lauko tyrimų metodais. [...]

Atlikti tyrimai leidžia teigti, kad, nepaisant urbanizacijos, medicinos laimėjimų ir mokslo pažangos, bloga akis aktyviai dalyvauja šių dienų Lietuvos žmonių gyvenime, ji nėra vien kaimiškosios tradicinės kultūros reliktas, būdingas nelabai išsilavinusiems senyviems žmonėms. Nei aukštasis išsilavinimas, nei prestižinė profesija netrukdo žmonėms puoselėti blogos akies idėją, bijoti ir saugotis nužiūrėjimo. Kita vertus, geras išsilavinimas, prestižinė profesija ir aukštos pareigos kliudo apie blogą akį viešai kalbėti. Ši pokalbio tema gana pavojinga, kadangi kompromituoja. Vis dėlto, daugelio mano pateikėjų įsitikinimu, bloga akis – ne prietaras, o realus ir baugus reiškiny, kuriame slypi didelė, paslaptinga ir pavojinga galia. Jauniems žmonėms nužiūrėjimo įrodymus kaupti padeda šiuolaikinės technologijos, ypač internetiniai tinklapiai.

Nužiūrėjimo auka šių dienų Lietuvoje gali tapti daug kas, vis dėlto individų atsparumas kenkiamajam akies poveikiui nevienodas. Nužiūrėjimui mažiausiai atspariais laikomi gražūs, sveiki kūdikiai, maži vaikai, naminių gyvulių ir paukščių jaunikliai, gražiai augančios gėlės, derlingi vaismedžiai ir vaiskrūmiai. Nužiūrėjimui atspariausiais žmonės įvardija dvasiniu požiūriu stiprius asmenis ir pačius blogaakius bei jų turtą.

Šiuolaikinėje Lietuvoje blogaakiu kenkėju gali būti palaikytas kiekvienas suaugęs žmogus, bet tipinis nužiūrėtojas – tai senyva, tamsiaakė moteris, kuri bloga akimi tikintiems asmenims yra artima gyvenamosios vietos, darbo, giminytės požiūriu. Blogaakis esą turi savitų charakterio bruožų: smalsumas, landumas, plepumas, pavydumas. Nepriklausomai nuo to, ar blogaakis nužiūri tyčia, ar netyčia, ar jo būdas geras, ar piktas, nuo kitų žmonių blogaakis skiriasi didele dvasios jėga.

Blogos akies kompleksas šių dienų Lietuvoje pasireiškia kaip vienalytis, bet kartu ir įvairiaprasmiškas kultūrinis konstruktas, kurio autoriai – įvairaus amžiaus, profesijos ir išsilavinimo žmonės. Lyties požiūriu, blogos akies komplekso raiška nevienoda. Blogos

akies idėją labiau išreiškia ir smarkiau pabrėžia moterys. Jos, palyginti su vyrais, ne tik anksčiau sužino apie kenkiamąją akių galią, bet ir daugiau apie blogą akį išmano.

Ženklią mano empirinių tyrimų dalį sudaro interviu su jaunais ir išsilavinusiais žmonėmis. Jų rezultatai visai neduoda pagrindo manyti, kad bloga akis netrukus Lietuvoje išnyks. [...]

Žurnalas „Liaudies kultūra“, 2012 m. nr. 5, p. 54–56.

* *konotacija – susijusi, bendra ypatybė, sąsaja*

2 tema: Interpretuokite ir palyginkite pateiktus Antano Miškinio eilėraščius. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 300 žodžių.

Antanas Miškinis

VAKARĖ ŽVAIGŽDĖ

Žvaigždė vakarė danguje sustojo
Ir žydi žydi šaltu sidabru.
Po ja ir Tujen, Lietuva šventoji,
Glaustysies šią naktelę tarp audrų.

Tave dabar visi vėjužiai pučia,
Kaip niekad per gadynes kelias.
Ar yr dar kas šiandieną valgo Kūčias,
Dalija, laužo baltas plotkeles?

Tave dabar audri audružė krečia,
Toli nubloškia brolius, sesules.
Vaizduojamės Tave kančioj konkrečią, –
O mums varnai akis gal čia išles...

Mums Tu kaip sužadėtinė mieliausia,
Vienintelė tema mums intymi.
Tavęs lankyti lekiam iš toliausia –
Atrandam ilgesinga mintimi.

Ištroškom atsigerti Tavo vėjo,
Pušų ir eglių ūžesio smagaus.
Kur kryžius ir tėvų namai stovėjo,
Po gaisro – gelsvas gabalas dangaus.

Išalkom Tavo kasdieninės duonos,
Šilkinio žvilgsnio liūdinčių akių,
Tavęs, kuklios gražuolės ir madonos,
Po didelių klajojimų sunkių.

Tave dabar tenai nupustė pūgos,
Speigai nuuogė ant plikos kalvos.
Tačiau tvirta nenulenkei pabūgus
Sukruvintos, bet išdidžios galvos.

Paveikslas Tavo mums toli pašviečia,
Paniekinom net mirtį dėl Tavęs.
Surink mus, Dieve, iš visų pasviečių,
Gyvuosius likusius namo parvesk.

Mes apsakysim baisią Odisėją
Prie židinio susėdę šilimoj,
Kokius mes kruvinus kelius tęsėjom
Vorkutoj, Karagandoj, Kolymoj,

Norilske, Uchtoj, Solikamske, Intoj,
Mordovijos miškuos ir t. t.
Pasauly visa juk praeina, kinta;
Kančias užmiršta tautos pagaliau.

Elektroninė lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija 11–12 klasei. Versija
1.0. Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, 2012, p. 1958–1959.

Antanas Miškinis

SUNKŪS DARBAI

Su durtuvais ir šunimis mus bruka
Į darbą per pūgas kaip galvijus.
Parkrinta tūlas jau čia pat ant bruko
Ir paniekos šitos jau nebejus.

Taip šalta – per dantis ir žiaunas gelia,
Nors burną apriši ir aklina.
O varge mano, didelis vargeli,
Kada išvargsiu aš tave čionai.

Aušra tik aušta, o aš jau sušalęs,
Išvargintas ant kojų vos laikaus.
Tos neaprėpiamos atšiaurios šalys
Prižarstė sielą kraupulio klaikaus.

Dar saulė teka, o aš jau išalkęs,
Tarp triukšmo ir keiksmų vos vos valdaus.
Lig nakčiai vėl judėki, dirbki, šalki
Be maisto ir be poilsio saldaus.

Aukšta, stati niūrių kalnų pašlaitė,
Daug žemės ir akmens čia reiks nukast.
O rankos įnagio nebeišlaiko,
Nes nuovargis greit pakerta rankas.

Prie laužo cinikai, blevyzgos šlykščios
Atšaldo širdį nuo žmonių ilgam.
O Dieve, jei čia visados palikčiau,
Kam leidai gimt ir augt šioj žemėj man.

Nedaug nūn reikia, tik sušilt, pavalgyt,
Kiek pailsėt be žvėriškų žmonių,
Tada gal dar galėčiau tęst, o galgi
Dienų galėčiau laukti šviesesnių.

Pavėjui rymau ant kastuvo koto,
Pavargęs nuo kalnų tų nukastų.
Pasauli iškankintas, nuniokotas,
Žmogau suniekintas, šiandien kas Tu?

Galvoju, kam žmogus iš viso gimęs
Ir kas jisai? Koks tikslas, ko sulauks?
Juk laiko nesulaikomas bėgimas
Kaip vėtra dulkes nuo akmens nuplaus.

Maištaujančios dar skraido mintys,
Suvokiamu sušvinta aiškumu,
Kitaip nebežinotum kuo ramintis –
Malda, prakeikimu ar tik nuolankumu.

Lėtai taip saulė slenka vakaropi,
Kad, rodos, vakaras nė neateis,
Kol gausi mėlynų su vobla kruopų,
Tikrovę nuovargūs sapnai pakeis.

Kol gyvas, reikia dar kaip nors manytis
Ir gruntis su tikrove atkakliai.
Imu pagrauzt sušalusios duonytės,
Bet pirštai grumba, daros kaip kabliai.

Elektroninė lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija 11–12 klasei. Versija 1.0.
Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, 2012, p. 1960–1961.

WYPRACOWANIE

na temat nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)